

Posudek oponenta habilitační práce

Jméno uchazečky: JUDr. Klára Hamuňáková, Ph.D.

Pracoviště uchazečky: Univerzita Palackého v Olomouci, Právnická fakulta

Název habilitační práce: Přístupy ke kolektivní soudní ochraně práv se zaměřením na subjekty hromadného řízení

Obor řízení: Občanské právo

Oponent: doc. JUDr. Petr Lavický, Ph.D.

Pracoviště oponenta: Právnická fakulta Masarykovy univerzity v Brně

I.

Úvodem

Předložená habilitační práce se věnuje tématu kolektivní ochrany práv. Tuto volbu lze jednoznačně přivítat, a to nejen pro aktuálnost či společenský význam, ale také pro složité právní výzvy, které přináší. Autorka sama ostatně upozorňuje na legislativní vývoj v evropských zemích, který podnítilo přijetí směrnice EU o reprezentativních žalobách, popř. nárůst případů masových škod (např. *Dieseltgate*), popř. škod rozptýlených. V České republice se tento vývoj promítl především do přijetí zákona o hromadných žalobách, jehož obsah a legislativní úroveň vyvolávají – nejen ve srovnání se zahraničními úpravami – nejednu otázku.

Téma kolektivní ochrany práv je velmi široké a řada jeho dílčích aspektů by mohla být zpracována ve formě samostatné monografie. Je proto zcela namístě, že se habilitační práce soustředí především na problematiku subjektů hromadného řízení. Díky tomu může jít výzkum do větší hloubky; posuzovaná habilitační práce nenechává pochyby o tom, že se to v jejím případě velmi úspěšně podařilo.

Habilitační práce sleduje dva základní cíle. Tím prvním je volba nejvhodnějšího modelu právní úpravy kolektivních řízení, druhým posouzení možných konceptuálních přístupů k úpravě postavení subjektů v hromadném řízení, včetně identifikace jejich předností a případných rizik z hlediska uplatnění v právním řádu. Již na tomto místě lze konstatovat, že obou cílů se podařilo dosáhnout. Určitě k tomu napomohl i zvolený způsob zpracování, který není zaměřen jenom na českou úpravu, ale bere v ohledu širší komparativní, resp. evropský kontext. Touto cestou se v práci přirozeně ukazují různá modelová řešení, jejichž klady a zápory lze porovnávat. Další okolností, která významně přispěla ke kvalitě díla, je dlouhodobé zaměření autorky na téma kolektivní ochrany práv. Díky tomu práce působí promyšleným a vyzrálým dojmem.

II.

Hodnocení obsahové stránky práce

Text práce je strukturován do dvou částí. V první z nich – možno říci obecné části – se autorka zabývá různými přístupy ke kolektivní ochraně a jejich vývoji v průběhu doby. Po úvodním vymezení druhů kolektivní soudní ochrany se habilitační práce postupně věnuje pojetí kolektivní soudní ochrany v Evropské unii, Německu a České republice. Na základě povahy a účelu řízení autorka rozlišuje mezi hromadným (skupinovým) řízením a řízením reprezentativním. Za hromadné či skupinové se pokládá takové řízení, v němž jsou společně uplatňovány nároky jednotlivých spotřebitelů a primárním účelem je ochrana jejich práv (zejména nároky na aktivní plnění, jako je náhrada škody). V tomto řízení soud rozhoduje o nárocích všech dotčených osob společně, přičemž rozhodnutí je pro ně závazné a může jim přinést přímý prospěch. Dotčené osoby jsou členy skupiny. Členství ve skupině vzniká buď modelem *opt-in* (vyšší autonomie, nižší efektivita) nebo *opt-out* (vyšší efektivita, riziko omezení autonomie a zneužití), případně hybridním modelem. Reprezentativní řízení slouží primárně k prosazení veřejného zájmu a objektivního práva, typicky u zdržovacích žalob. Žalobu podává kvalifikovaný reprezentant (např. neziskový subjekt nebo orgán veřejné moci) a dotčené subjekty se řízením přímo neúčastní. Jde tak v podstatě o individuální řízení. Tento typ je procesně jednodušší a méně náchylný ke zneužití.

Habilitační práce se neuchyluje k černobílému závěru, podle něž by byl jeden z modelů obecně vždy lepší než ten druhý. Pro žaloby na aktivní plnění (např. o náhradu škody) je vhodnější hromadné (skupinové) soudní řízení, na němž ti, jejichž nároky na plnění jsou hromadnou žalobou uplatněny, v řízení participují. Naopak pro zdržovací a určovací žaloby je efektivnější reprezentativní řízení, které nevyžaduje širokou participaci všech dotčených stran. Obdobným způsobem práce hodnotí různé modely způsobů vzniku členství ve skupině v rámci hromadných žalob. Pro české prostředí se v habilitační práci preferuje *opt-in* model z důvodu opatrnosti a stability nového institutu, ačkoli pro drobné škody by byl teoreticky efektivnější model *opt-out* (při splnění přísných kritérií).

V této souvislosti lze podotknout, že v případě rozptýlených škod vlastně nejde ani tak o ochranu subjektivních práv, ale spíše o prosazování objektivního práva (což je účel, který je v práci spojován spíše s reprezentativními než se skupinovými žalobami). Jestliže bude podnikatel šidit spotřebitele na váze předbaleného zboží, půjde v jednotlivém případě o zcela zanedbatelnou škodu v řádu haléřů, kvůli které se nikdo rozumný soudit nebude. Pokud se ale takových výrobků vyprodukuje za rok miliony, může jít o zajímavý nefér zisk pro producenta. Ten navíc zjistí, že proti jeho počínání se nikdo nebrání, takže si je může dovolit. Tím producent získává nefér výhodu proti poctivým konkurentům. Kolektivní uplatňování rozptýlených škod je tak vlastně snahou o narovnání trhu, a zdaleka méně ochranou jednotlivého spotřebitele. Otázka uplatňování rozptýlených škod tak ve své

podstatě souvisí nejen s využitím modelu *opt-in* nebo *opt-out*, ale vůbec s účelem skupinových žalob či s účelem civilního soudnictví jako takového.

Druhá část práce je již specificky věnována pouze subjektům kolektivního soudního řízení. Autorka postupně analyzuje roli soudu v hromadném řízení, jeho pravomoc a příslušnost; dále věnuje pozornost žalobci, žalovanému, členům skupiny a zvláštním procesním subjektům. Toto členění je logické, přehledné a umožňuje čtenáři snadnou orientaci v textu.

Je velkou předností habilitační práce, že popsaná témata nezkoumá pouze pohledem českého zákona o hromadném řízení, ale zasazuje je do širšího rámce evropské regulace, modelových evropských pravidel civilního procesu, jakož i německé úpravy hromadných žalob. Ovšem i tam, kde se věnuje tuzemské úpravě, poukazuje často na genezi, kterou návrh zákona o hromadném řízení postupně prošel. Rozbor opět spočívá na bohatém zastoupení zahraniční i domácí literatury, s níž autorka neváhá polemizovat, pokud je to namístě. Např. lze zcela souhlasit s jejím odmítnutím názoru, že zápis žalobce do seznamu oprávněných osob má soud zkoumat jenom při prvním úkonu žalobce (§ 8 odst. 2 zákona), a později jenom k námitce žalovaného (s. 133). Podmínky přípustnosti hromadné žaloby jsou podle mínění oponenta zvláštními procesními podmínkami, a proto není-li stanoveno jinak, má se jimi soud zabývat z moci svého úřadu. Ke stejnému závěru vedou také § 15 písm. a), § 16 odst. 1 a § 24 odst. 1 zákona o hromadném řízení.

Aniž je zapotřebí rozebírat jednotlivé závěry, jež autorka v práci činí, je možno obecně konstatovat, že jsou vždy argumentačně podloženy a vycházejí z hluboké znalosti nejen problematiky hromadných žalob, ale celého civilního procesu. Posuzovaná habilitační práce je tak nepochybně velkým vědeckým přínosem české právní vědě a měla by být publikována v podobě monografie. O její způsobilosti k úspěšné obhajobě v rámci habilitačního řízení pak nemůže být nejmenších pochyb.

III.

Hodnocení formální stránky

Po formální stránce práce vyhovuje požadavkům, které jsou obvykle kladeny na tento typ prací. Nadto je sepsána jasným a čtivým způsobem, což jenom dokládá autorčinu výbornou znalost zpracovávané látky.

Je rovněž zapotřebí ocenit literární zázemí díla. Autorka shromáždila nejen veškerou tuzemskou literaturu, ale pracuje také s velkým množstvím anglicky či německy psané zahraniční literatury, včetně aktuálních děl od renomovaných autorů. K tomu viz i zmapování stavu odborného písemnictví na s. 14 a násl.

IV.

Závěrečné zhodnocení

Posuzovaná habilitační práce K. Hamuňákové „Přístupy ke kolektivní soudní ochraně práv se zaměřením na subjekty hromadného řízení“ **splňuje** po obsahové i formální stránce požadavky kladené na habilitační práce, a proto ji **doporučuji** k obhajobě.

V.

Doporučení pro rozpravu

V rámci rozpravy navrhuji, aby se autorka podrobněji zabývala otázkou, jaká je povaha podmínek přípustnosti hromadné žaloby vztahujících se k subjektům hromadného řízení (zejména k osobě žalobce) a v jakém rozsahu má soud zkoumat jejich naplnění při rozhodování o přípustnosti hromadné žaloby, případně i následně v řízení ve věci samé.

V Brně dne 25. 2. 2026

Petr Lavický